

ВІДГУК

кандидата економічних наук, доцента

доцента кафедри підприємництва, логістики та менеджменту

БЕЗСМЕРТНОЇ Оксани Владиславівни

на дисертацію **ФЛИСА Віктора Романовича**

**«Планування та техніко-економічне обґрунтування ефективності
використання матеріальних ресурсів»,**

подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з
галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю
073 «Менеджмент»

1. Актуальність обраної теми.

Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються високою динамічністю зовнішнього середовища, посиленням конкуренції, обмеженістю ресурсного забезпечення, необхідністю впровадження ресурсозберігаючих технологій та забезпечення стійкого розвитку суб'єктів господарювання. За таких умов особливого значення набувають питання ефективного управління матеріальними ресурсами, які формують основу виробничого процесу та значною мірою визначають рівень витрат, собівартість продукції, фінансові результати діяльності та конкурентоспроможність підприємства.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває для підприємств цементної промисловості, діяльність яких характеризується високою матеріаломісткістю виробництва та значною залежністю від забезпечення сировинними, паливними й енергетичними ресурсами. У цих умовах підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів, удосконалення системи їх планування та формування науково обґрунтованого інструментарію оцінювання результативності ресурсоспоживання є важливою передумовою забезпечення економічної стійкості підприємств та підвищення їх конкурентоспроможності.

Водночас сучасна практика господарювання свідчить про необхідність удосконалення існуючих підходів до планування та техніко-економічного обґрунтування використання матеріальних ресурсів, які мають враховувати

динамічність зовнішнього середовища, галузеві особливості функціонування підприємств, потребу в прогнозуванні та оцінюванні наслідків управлінських рішень. Саме тому обрана тема дисертаційного дослідження є своєчасною, актуальною та має важливе теоретичне й практичне значення для розвитку сучасної науки менеджменту.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність.

Аналіз змісту дисертації дає можливість стверджувати, що здобувачем правильно обрані об'єкт, предмет, мета дослідження, що дозволило чітко визначити завдання, виконати їх у повному обсязі, про що свідчать отримані результати, сформульовані висновки і рекомендації, які поетапно висвітлено у 10 наукових публікаціях автора, з яких 5 відображають основні наукові результати дисертації, 5 – апробаційного характеру.

Дисертаційна робота Флиса В. Р. ґрунтовно та аргументовано висвітлює вихідні науково-теоретичні положення, що формують авторську позицію. Здобувачем чітко окреслено методологічні та теоретичні засади наукового дослідження.

Структура роботи характеризується логічною послідовністю, збалансованістю складових частин і підпорядкована досягненню основних завдань дослідження.

3. Оцінка змісту та завершеності дисертації.

Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на сучасних теоретико-методологічних засадах менеджменту, узагальненні наукових підходів вітчизняних і зарубіжних учених та застосуванні комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації є теоретично і практично обґрунтованими, що підтверджується ґрунтовним опрацюванням автором наукових джерел, нормативних документів і статистичних матеріалів.

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до дисертаційних робіт. У дисертації було успішно реалізовано поставлену мету, що полягає в розвитку теоретико-методичних засад планування та техніко-економічного обґрунтування ефективності використання матеріальних ресурсів підприємств, здійсненні комплексного аналізу сучасної практики управління матеріальними ресурсами у промисловому секторі та обґрунтуванні науково-практичних підходів до удосконалення інструментарію оцінювання, планування й підвищення ефективності їх використання в умовах динамічних змін зовнішнього середовища.

Структура дисертаційної роботи є логічною та підпорядкованою досягненню поставленої мети. В роботу було: обґрунтовано теоретичні основи планування та техніко-економічного обґрунтування ефективності використання матеріальних ресурсів; здійснено аналіз функціонування підприємств цементної промисловості, сформовано систему показників оцінювання ефективності використання матеріальних ресурсів та удосконалено методичний інструментарій їх техніко-економічного обґрунтування; розроблено напрями вдосконалення планування та техніко-економічного обґрунтування ефективності використання матеріальних ресурсів. У цілому, наукові результати, отримані в дисертації, є достовірними, науково обґрунтованими та аргументованими. Вони базуються на детальному аналізі теоретичних досліджень та практичних напрацювань.

У першому розділі досліджено теоретичні основи планування та техніко-економічного обґрунтування ефективності використання матеріальних ресурсів. Автором розкрито економічну сутність матеріальних ресурсів, узагальнено підходи до їх класифікації, досліджено теоретико-концептуальні засади забезпечення ефективності використання ресурсів та систематизовано методичні підходи до їх планування, аналізу й оцінювання. Особливу увагу приділено місцю матеріальних ресурсів у системі управління підприємством та ролі ресурсозбереження у забезпеченні ефективності виробництва.

У другому розділі здійснено комплексний аналіз параметричних характеристик розвитку підприємств цементної промисловості; досліджено систему узагальнюючих і часткових показників ефективності використання матеріальних ресурсів та сформовано розширений інструментарій оцінювання ресурсоефективності підприємств; удосконалено методичні підходи до техніко-економічного аналізу та нормування матеріальних ресурсів, обґрунтовано доцільність розрахунку нормативів матеріалоспоживання на одиницю продукції, що підвищує точність планування, прогнозування ресурсних потреб і сприяє виявленню резервів підвищення ефективності їх використання.

У третьому розділі проведено оцінювання забезпеченості підприємств матеріальними ресурсами та ефективності їх використання; здійснено апробацію запропонованого методичного інструментарію на матеріалах підприємств цементної промисловості; здійснено факторний аналіз впливу обсягів виробництва, матеріальних витрат та енергетичних ресурсів на рівень матеріаломісткості продукції; розроблено економіко-математичні моделі прогнозування матеріаломісткості продукції; обґрунтовано організаційно-економічний механізм підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів.

Усі наведені в дисертаційній роботі рисунки і таблиці змістовні, мають пояснення та обґрунтування. Ґрунтовність наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації, визначаються комплексним аналізом нормативно-правових актів та інших офіційних документів, а також застосуванням низки загальнонаукових і спеціальних методів дослідження.

Методологічну основу дисертаційної роботи становить поєднання загальнонаукових і спеціальних економічних методів, що забезпечило комплексне дослідження процесів планування та техніко-економічного обґрунтування ефективності використання матеріальних ресурсів підприємств. Системний і структурно-функціональний підходи застосовано для розгляду управління матеріальними ресурсами як цілісної системи, що включає планову, виробничу, ресурсну та аналітичну складові, на основі чого сформовано

концептуальні засади організації процесу планування та оцінювання ефективності. Економіко-статистичні методи (структурний, динамічний і порівняльний аналіз) використано для виявлення тенденцій використання матеріальних ресурсів у промисловості, оцінювання рівня їх ефективності та визначення ключових факторів впливу. Методи порівняльного аналізу дозволили зіставити показники ресурсоефективності та підходи до їх планування в різних умовах господарювання. Економіко-математичне моделювання та аналітичні методи застосовано для вдосконалення інструментарію техніко-економічного обґрунтування, формування системи показників та побудови прогнозних моделей ресурсоспоживання. Методи прогнозування і стратегічного аналізу використано для визначення перспективних напрямів підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів та обґрунтування управлінських рішень щодо оптимізації їх структури й обсягів у майбутніх періодах.

Інформаційну базу дисертаційного дослідження сформовано на основі офіційних статистичних, нормативно-правових та аналітичних джерел, а також наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених з питань ресурсного забезпечення, економіки підприємства та підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів. Статистичну основу склали дані Державної служби статистики України щодо виробничої діяльності підприємств, обсягів споживання матеріальних ресурсів, витрат на виробництво та показників ресурсомісткості продукції. Використано також галузеву звітність промислових підприємств, що дало змогу оцінити практичні аспекти ресурсоспоживання. Нормативно-правову та фактологічну базу становили законодавчі акти України, які регулюють господарську діяльність, питання ресурсозбереження, планування витрат та економічної ефективності. Додатково залучено аналітичні матеріали профільних міністерств, міжнародних організацій і консалтингових компаній щодо сучасних тенденцій підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів у промисловості.

Загалом дисертаційне дослідження є цілісною та завершеною науковою працею, в якій послідовно вирішено поставлені завдання, досягнуто визначеної

мети та отримано обґрунтовані наукові результати. У роботі наведено дані щодо апробації результатів на науково-практичних конференціях та впровадження методичних розробок автора у практичну діяльність підприємств цементної промисловості.

4. Наукова новизна результатів і достовірність наукових положень дисертаційної роботи.

Основними науковими результатами дослідження є такі:

удосконалено:

- концептуальний підхід до планування та техніко-економічного обґрунтування ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства, який, на відміну від існуючих підходів, передбачає інтеграцію планових, аналітичних і прогнозних процедур у єдиний безперервний управлінський цикл, що охоплює етапи аналізу ресурсомісткості продукції, оцінювання техніко-технологічного рівня виробництва, формування планових нормативів та прогнозування ефективності використання ресурсів із урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів, що забезпечує підвищення обґрунтованості та адаптивності управлінських рішень;

- теоретико-методичні засади управління матеріальними ресурсами шляхом уточнення їх економічної сутності як системної сукупності предметів праці (сировина, матеріали, паливно-енергетичні ресурси, комплектуючі вироби, напівфабрикати та виробничі відходи), що дозволяє розширити розуміння ресурсної бази підприємства та забезпечує комплексний підхід до формування політики ресурсозбереження в системі управління виробничою діяльністю;

- методичні підходи до планування використання матеріальних ресурсів підприємства шляхом поєднання нормативного, розрахунково-аналітичного та факторного підходів, що, на відміну від традиційних методик, дає можливість враховувати вплив технічного стану обладнання, рівня технологічних інновацій та організаційних умов виробництва на формування планових показників ресурсоспоживання;

- методичний інструментарій техніко-економічного обґрунтування

ефективності використання матеріальних ресурсів шляхом розширення системи аналітичних показників, яка включає базові, проміжні та узагальнюючі індикатори (матеріаломісткість, матеріаловіддача, коефіцієнти втрат, рівень ресурсних відхилень), що забезпечує багаторівневу діагностику ефективності використання матеріальних ресурсів та підвищує точність управлінських розрахунків;

- підходи до оцінювання ефективності використання матеріальних ресурсів шляхом удосконалення факторного аналізу на основі комбінованого підходу, який дозволяє не лише кількісно визначати вплив окремих факторів на зміну ресурсоспоживання, а й виявляти їх взаємодію, структурні зрушення та динамічні закономірності формування матеріальних витрат у виробничому процесі;

набули подальшого розвитку:

- наукові підходи до оцінювання ефективності використання матеріальних ресурсів шляхом урахування втрат, резервів та потенціалу їх оптимізації, що дозволяє визначати не лише фактичний рівень ресурсної ефективності, а й обґрунтовувати напрями її підвищення на основі виявлених внутрішніх резервів підприємства;

- методичні положення аналізу ресурсомісткості продукції шляхом запровадження системи проміжних аналітичних індикаторів та деталізації етапів формування матеріальних витрат у виробничому процесі, що забезпечує більш глибоке розкриття причинно-наслідкових зв'язків у структурі ресурсоспоживання;

- підходи до прогнозування ефективності використання матеріальних ресурсів на основі економіко-математичного моделювання та аналізу динамічних рядів із урахуванням впливу ключових виробничих факторів, що дозволяє підвищити точність і надійність прогнозних оцінок у системі планування діяльності підприємства;

- організаційно-економічні засади управління матеріальними ресурсами шляхом формування інтегрованого механізму управління ефективністю їх використання, який поєднує планові, аналітичні, коригувальні та контрольні

функції в єдину систему управлінського впливу, орієнтовану на підвищення ресурсної результативності підприємства.

5. Значущість результатів дослідження для науки й практики та можливі шляхи їх використання.

Наукове значення дисертаційної роботи полягає у подальшому розвитку теоретичних і методичних положень управління матеріальними ресурсами підприємств, розширенні наукових уявлень щодо механізмів їх планування та техніко-економічного обґрунтування ефективності використання.

Отримані результати сприяють розвитку сучасної теорії менеджменту, економіки підприємства та виробничого менеджменту, оскільки формують нові підходи до управління матеріальними ресурсами в умовах ресурсних обмежень, цифровізації виробничих процесів та підвищення вимог до ресурсоефективності.

Запропоновані автором наукові положення можуть бути використані під час виконання подальших досліджень у сфері ресурсного забезпечення підприємств, удосконалення систем виробничого планування, розвитку методів економічного аналізу та формування сучасних моделей управління виробничими ресурсами.

6. Практичне значення одержаних результатів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у їх апробації та впровадженні у діяльність промислових підприємств і закладу вищої освіти, що підтверджує прикладний характер проведеного дослідження. Зокрема, результати наукового дослідження щодо удосконалення механізму управління ефективністю використання матеріальних ресурсів, оптимізації підходів до планування потреби в матеріальних ресурсах з урахуванням виробничих програм, а також зниження матеріаломісткості продукції впроваджено у практичну діяльність АТ «Подільський цемент» (довідка № 103-25/22 від 15.07.2025 р.), що дозволило підвищити обґрунтованість управлінських рішень у сфері ресурсного забезпечення та посилити ефективність використання матеріальних витрат. Результати дослідження були застосовані в діяльності

ПрАТ «Івано-Франківськцемент» (довідка 163-15/14 від 11.05.2025р.), де їх використання сприяло вдосконаленню планування потреби у матеріальних ресурсах, підвищенню точності прогнозування виробничих витрат та оптимізації структури матеріальних витрат підприємства. Основні положення, сформульовані у дисертаційній роботі впроваджено в освітній процес Західноукраїнський національний університет при викладанні дисципліни «Операційний менеджмент» (довідка № 126-26/1197 від 18.05.2026р.), що забезпечило поглиблення її змістового наповнення, розширення практичної складової навчання та формування у здобувачів освіти сучасних підходів до управління матеріальними ресурсами в умовах виробничої діяльності.

7. Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях.

Основні результати дисертаційного дослідження достатньо повно висвітлені в опублікованих автором наукових працях. Публікації охоплюють основні положення дисертації, відображають результати теоретичних досліджень, методичних розробок та практичної апробації запропонованих рекомендацій.

Результати дослідження пройшли апробацію на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, що підтверджує їх наукову обґрунтованість, актуальність та практичну цінність.

Основні положення дисертації Флиса Віктора Романовича висвітлені в 10 наукових та науково-методичних працях, з них: 5 праць у фахових виданнях категорії «Б», 5 праць апробаційного характеру. Опубліковані автором праці написані на високому науковому рівні та відповідають встановленим вимогам.

8. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Проведений аналіз дисертаційної роботи, а також наукових публікацій здобувача дає підстави стверджувати, що дисертація виконана самостійно, а використання наукових положень, результатів досліджень інших авторів, статистичних матеріалів, нормативно-правових актів та інформаційних джерел

здійснено з належними посиланнями відповідно до вимог академічної доброчесності.

Представлена до захисту дисертаційна робота відповідає принципам академічної доброчесності, нормам законодавства України про авторське право і суміжні права та відображає прагнення автора до отримання об'єктивних, науково обґрунтованих результатів.

9. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи та її окремих положень.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Флиса В. Р., її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість, доцільно звернути увагу на окремі дискусійні аспекти дослідження, що потребують додаткової аргументації або пояснення з боку здобувача під час прилюдного захисту.

1. У першому розділі дисертаційної роботи недостатньо деталізовано механізм взаємодії окремих елементів запропонованої концепції управління матеріальними ресурсами, що певною мірою ускладнює цілісне сприйняття логіки її функціонування.

2. Потребують додаткового обґрунтування питання інформаційного забезпечення процесу планування, порядку формування системи показників та методики оцінювання впливу зовнішніх факторів на ефективність використання матеріальних ресурсів.

3. Доцільним було б розробити формалізовану модель функціонування запропонованої системи із визначенням взаємозв'язків між її складовими та кількісним описом впливу ключових факторів на результативність управління матеріальними ресурсами.

4. Аналітична частина другого розділу переважно базується на аналізі абсолютних і відносних показників ефективності використання матеріальних ресурсів. Більш ґрунтовне обґрунтування висновків могло б бути забезпечене шляхом застосування економетричних методів дослідження для кількісного оцінювання впливу виробничих, технологічних та організаційних факторів на матеріаломісткість продукції та матеріаловіддачу.

5. Запропоновані у третьому розділі практичні рекомендації мають переважно концептуальний характер і недостатньо підкріплені економічними розрахунками очікуваного ефекту від їх упровадження. Зокрема, доцільно було б навести розрахунки економії матеріальних ресурсів, змін показників матеріаломісткості продукції та термінів окупності запропонованих заходів.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер, можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях та жодним чином не знижують наукової новизни, практичної значущості й загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

10. Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Флиса Віктора Романовича «Планування та техніко-економічне обґрунтування ефективності використання матеріальних ресурсів» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено важливе науково-практичне завдання щодо розвитку теоретичних, методичних та прикладних засад планування і техніко-економічного обґрунтування ефективності використання матеріальних ресурсів підприємств.

Поставлену мету дослідження досягнуто, завдання виконано у повному обсязі. Отримані автором результати характеризуються науковою новизною, достатнім рівнем обґрунтованості, теоретичною та практичною цінністю, мають важливе значення для розвитку науки менеджменту та можуть бути використані у практичній діяльності промислових підприємств, діяльності органів державного управління, консалтингових організацій, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти.

Таким чином, з огляду на актуальність теми дисертації, її наукову новизну, практичне значення результатів та повноту їх викладу у наукових працях, а також відсутність порушень академічної доброчесності, вважаю, що дисертаційне робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44), а її автор – Флис Віктор Романович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктор філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 Менеджмент.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, логістики
та менеджменту

Вінницького національного
технічного університету



Оксана БЕЗСМЕРТНА

Вчений секретар ВІСНУ,
к. т. н., доц.



Лиса Віктор А К